

[Nieuws](#) [Wereldwijd](#) [Kenniscirculatie](#) [Boeken](#) [ICT](#) [Dossiers](#) [Cultuur](#) [Forum](#) [Contact](#)

[Actueel](#) [Hoger Onderwijs](#) [Wetenschap](#) [Opinie](#) [Europa 50 jaar](#)

Zoeken:

[Artikel doorsturen](#) [Printversie](#)

Onderwijsraad brengt oud nieuws

Internationalisering moet een natuurlijk en vanzelfsprekend onderdeel worden in het onderwijs", zo begint het persbericht over het verschijnen van een advies van de Onderwijsraad (Internationaliseringsagenda voor het onderwijs, 2006-2011). Iemand uit het hoger onderwijs zou een dergelijk advies waarschijnlijk ergens in de jaren negentig plaatsen, het decennium waarin internationalisering van curricula en internationale mobiliteit 'hot issues' waren. Heeft het hoger onderwijs een dergelijk advies nog nodig anno 2005? Of zijn er andere internationaliseringskwesties die de aandacht verdienen?

Uiteraard moet hier direct worden opgemerkt dat het advies betrekking heeft op het gehele onderwijstraject en zich niet beperkt tot het hoger onderwijs. Het is echter vreemd dat het advies zich sectorbreed uitspreekt over internationalisering, met name omdat de internationalisering van het hoger onderwijs zich op een zeer eigen wijze heeft ontwikkeld de laatste jaren. Door het advies het hele veld te laten bestrijken negeert het voor het hoger onderwijs juist die punten die in de nabije toekomst (laten we zeggen: 2006-2011) een belangrijke rol gaan spelen: de inkomende studenten en hun invloed op het Nederlandse hoger onderwijs. Natuurlijk blijft de internationalisering van curricula, de banden met buitenlandse universiteiten en de internationale mobiliteit van Nederlandse studenten van belang, maar de adviezen die de onderwijsraad hiervoor geeft zijn enigszins gedateerd.

Volgens het advies van de Raad en het achtergrondrapport van Twijnstra & Gudde zijn buitenlandse studenten die zich aan Nederlandse hoger onderwijsinstellingen inschrijven ofwel niet zo belangrijk of ze dragen niet bij aan internationalisering. Het gebrek aan prioriteit dat aan buitenlandse studenten wordt gegeven is op zijn minst vreemd te noemen. Zowel het Ministerie van OC&W als het Nederlandse innovatiebeleid zien dit namelijk als een belangrijk punt van aandacht. Bij OC&W komt dit onder andere naar voren in hun internationaliserings- en positioneringsbeleid. Al vanaf de Nota 'Onbegrensd Talent' van 1997 wordt het werven van buitenlandse studenten als een van de prioriteiten gezien. Het vergroten van het Nederlandse aandeel in de internationale hoger onderwijsmarkt was hier slechts één van de doelstellingen. Ook voor toekomstige internationale betrekkingen en voor de internationalisering van de Nederlandse studenten werd dit als belangrijk gezien. In de Nota "Kennis: geven en nemen" uit 1999 wordt het belang van de positionering van het Nederlandse hoger onderwijs verder benadrukt. De laatste jaren is hier een belangrijke doelstelling bijgekomen: het aantrekken van toptalent om zo een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van de Nederlandse kenniseconomie en de kwaliteit en concurrentiepositie van het Nederlandse hoger onderwijs.

Niet alleen de overheid benadrukt het belang van het aantrekken van buitenlandse studenten, maar ook de universiteiten en hogescholen zijn erg actief op dit gebied. Het gaat hier niet alleen om het aantrekken van studenten die een hoog collegegeld betalen. Althans, de universiteiten en hogescholen moeten er alles aan doen om dit imago van 'buitenlandse studenten als financiële melkkoeien' te vermijden. Spelers op de internationale hoger onderwijsmarkt worden alleen serieus genomen wanneer ze waar bieden voor hun (college-)geld. En dat doen ze door hoogwaardig onderwijs aan te bieden waarin de internationale component een belangrijk onderdeel vormt. Niet alleen in curricula, ook in de interuniversitaire contacten, in de personeels en studentensamenstelling en in tal van andere wetenschappelijke, sociale of politieke activiteiten die binnen een universiteit of hogeschool plaatsvinden.

De tien agendapunten van de Onderwijsraad geven hiervoor weinig aanknopingspunten. Enkele voorbeelden: het "aandacht schenken aan specifieke internationale referentiepunten" of het organiseren van "doorlopende kosmopolitische internationale leerlijnen". Dit zijn aspecten waar het hoger onderwijs al decennia aandacht aan besteedt. Internationale contacten, uitwisselingen en ontmoetingen. Dit zijn zaken waar zowel op nationaal, als Europees, als ook op instellingsniveau al vele programma's en projecten voor ontwikkeld en uitgevoerd zijn. Buitenlandse stages, internationale competentiewaardering, transparantie van onderwijsstelsels... Allemaal 'oud nieuws' voor het hoger onderwijs. Daar waar de agendapunten verder zijn toegespitst op het hoger onderwijs gaat het om kleine koersaanpassingen, geen koerswijzigingen. Als tiende advies wordt gegeven: "schenk blijvend aandacht aan de internationale concurrentiepositie van het hoger onderwijs". Als mosterd terwijl het hoger onderwijs al volop aan de maaltijd bezig is!

De drie algemene aanbevelingen die de Onderwijsraad geeft zijn al niet minder gedateerd, althans voor het hoger onderwijs. De Raad adviseert de Minister om met het veld een 'Koers internationalisering' op te stellen. Deze koers is voor het hoger onderwijs al menigmaal vastgelegd en gewijzigd, met name vanaf de jaren negentig. En ook heeft het Ministerie de afgelopen jaren geen specifieke internationaliseringsnota meer vastgesteld, het veld heeft mijns inziens een duidelijk idee waar het Ministerie heen wil. Verder beveelt ze aan om te zorgen voor een internationaliseringsloket. De international offices binnen universiteiten (en vaak ook nog binnen faculteiten) zijn inmiddels zo 'mainstream' geworden dat ook deze aanbeveling niet meer nodig is voor het hoger onderwijs. Ten slotte is er het advies om te komen tot een internationaliseringskeurmerk voor instellingen (zie ook het interview in de ScienceGuide). Hiermee kan het zich dan internationaal verder profileren. Hiervoor de volgende tip: haal op zoveel mogelijk internationale 'rankings' een plek in de top 20 (misschien is 50 of 100 reëeler). Kwaliteit is wat de meeste buitenlandse studenten zoeken en bij gebrek aan beter zijn mond-op-mond reclame en internationale rankings meer doorslaggevend in de keuze dan een 'internationaliseringskeurmerk'.

Nogmaals: ik begrijp dat de agendapunten en aanbevelingen niet exclusief zijn bedoeld voor het hoger onderwijs. Laat voorgaande dan in elk geval duidelijk maken dat een sectorbreed advies op het gebied van internationalisering weinig zinvol is. De onderwerpen die de Onderwijsraad aanhaalt (internationalisering van curricula, mobiliteit van Nederlandse studenten, internationale contacten tussen universiteiten) zijn - en dat ben ik met de Raad eens - van groot belang in een wereld van toenemende mondiale integratie. Het advies hier is voor het hoger onderwijs echter eenvoudig: ga verder op de ingeslagen weg en laat de aandacht niet verslappen. Om toch nog enigszins constructief af te sluiten zijn er wel andere zaken op het gebied van internationalisering die naar mijn mening in de periode 2006-2011 van toenemend belang worden en waar de Onderwijsraad deskundig advies kan geven.

Met een toename van reguliere internationale studenten neemt het belang van de verhouding tussen buitenlandse en Nederlandse studenten toe. Voorheen was dit misschien minder belangrijk omdat internationale studenten veelal 'gescheiden' leefden van nationale studenten. Met de weg die het Nederlandse hoger onderwijsbeleid en innovatiebeleid is ingeslagen kunnen de percentages buitenlandse studenten aanzienlijk oplopen. Dit zal met name het geval zijn in die studies die internationaal aantrekkelijk zijn (technische studies, bedrijfskunde, internationaal recht, accounting, etc.). Dit brengt veel potentiële positieve effecten met zich mee, maar die komen niet vanzelf. Hoe krijg je bijvoorbeeld de internationale studenten geïntegreerd in een universiteit die ingericht is op de traditionele Nederlandse student tussen de 18 en 24? Op mijn huidige universiteit (de Universiteit van Sydney) merk ik dagelijks dat dit niet vanzelf gaat. Met name in de colleges zelf kan dat grote problemen opleveren en dilemma's met zich mee brengen. Neem een klein voorbeeld in mijn eigen faculteit. Docenten maken in een college regelmatig verwijzingen naar scholen, het onderwijssysteem of de politieke situatie in Australië om hun argumenten in een bekende context te plaatsen. Buitenlandse studenten begrijpen deze context niet. Moet de docent daardoor zijn onderwijs aanpassen? In hoeverre moet je de inhoud de-nationaliseren en daarmee de-contextualiseren? En gaat dat niet ten koste van de binnenlandse student? Vooral voor de sociale wetenschappen vormt dat een dilemma, denk bijvoorbeeld aan bestuurskunde of planologie. Een ander voorbeeld heeft te maken met talen en onderwijsculturen. Opdrachten worden veelal in groepsverband uitgevoerd. Veel buitenlandse studenten stellen zich hierbij om culturele of taalkundige redenen passiever op dan de - over het algemeen extroverte - Australiër. Dit kan zelfs zo ver gaan dat binnenlandse studenten niet meer willen samenwerken met buitenlandse studenten. Wat doe je in zo'n situatie als docent? Ook culturele, maatschappelijke en politieke activiteiten op de campus vragen om veranderingen. Wil je

buitenlandse studenten in de medezeggenschap en in verenigingsbesturen? Zoja, hoe maak je dat aantrekkelijk voor iemand die onder hoge financiële druk staat? Het werpt ook uitdagingen op voor de kwaliteit van de academische staf. Hoe zorg je ervoor dat colleges inhoudelijk niet verschromelen door het (gebrekkig) gebruik van het Engels? Hoe gaat een docent om met verschillende culturele interpretaties van 'plagiaat'? Et cetera.

Bij velen loopt in Australië dan ook een discussie over de vraag of het absorptievermogen van het Australische hoger onderwijs al dan niet is bereikt. In sommige universiteiten komen inmiddels al meer dan 30% van de studenten uit het buitenland. De vraag wordt hier terecht gesteld of dit de kwaliteit nog ten goede komt. Velen beweren - met goede argumenten - het tegendeel! Anderzijds bestaat het besef dat een multiculturele campus veel positieve effecten met zich meebrengt en een verrijking kan zijn in de academische vorming. Dit is zeker het geval wanneer docenten en studenten zich open opstellen ten opzichte van hun buitenlandse (mede-)studenten.

Nu denkt u natuurlijk dat het in Nederland niet zo'n vaart zal lopen. Waarschijnlijk zullen universiteiten in Nederland geen aandeel van 30% buitenlandse studenten halen (met uitzondering van elitaire instellingen als het University College en de Roosevelt Academy). In sommige opleidingen en met name in de technische universiteiten kunnen de percentages behoorlijk oplopen. Zeker nu het BaMa stelsel is ingevoerd, nu veel opleidingen in het Engels worden gegeven, nu de collegegelden in Groot Brittanie en vooral in de VS blijven stijgen, en nu de markt voor internationaal hoger onderwijs nog allerminst verzadigd is, moet dat zeker als toekomstmogelijkheid worden meegenomen. Maar om het maximale talent uit de internationale en de Nederlandse studenten te halen moeten instellingen zich daar wel op voorbereiden en dienen ze de multinationale en multiculturele aspecten optimaal te benutten. Hiermee vergroten we dan tevens de kans dat talenten Nederland kiezen voor vervolgoopleidingen of een promotietraject. Of dat ze hun capaciteit en creativiteit ten goede laten komen aan de Nederlandse kenniseconomie alvorens naar hun land van herkomst terugkeren als ambassadeurs van het Nederlandse hoger onderwijs.

Eric Beerkens
postdoctoral research fellow bij de Faculteit Onderwijs van de University of Sydney